

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ

ΥΠΟ

ΜΑΡΓΑΡΙΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΟΥ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Ἡ ἱστορικὴ ζήτησις ἀποκαλύπτει
κεκρυμμένους κόσμους φυγαδεύου-
σα ὡς ἄλλος ἥλιος τὰ καλύπτοντα
αὐτοὺς σκότη.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΞΕΝΩΣΕΩΣ
ΟΔΟΣ ΛΕΚΑ — ΣΤΟΑ ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ

1886

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

Ἀφιέρωσις.....	σελ. 3—6
Περὶ τῶν ἐλλήνων προδρόμων τοῦ Δαρ- βίνου.....	» 7—31
Ἐπισημῶς καὶ ἡ ἐπιστήμη.....	» 33—77
Ἐπισημῶς περὶ τοῦ ἀπείρου τὸ μέγεθος λόγος.....	» 78—96

Τῷ ἐξοχωτάτῳ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν Ὑπουργῶν
Κυρίῳ Στεφάνῳ Δραγοῦμῃ μετὰ σεβασμοῦ
Μ. Ε.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ

ΥΠΟ

ΜΑΡΓΑΡΙΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΟΥ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Ἡ ἱστορικὴ ζήτησις ἀποκαλύπτει
κεκρυμμένους κόσμους φυγαδεύου-
σα ὡς ἄλλος ἥλιος τὰ καλύπτοντα
αὐτοὺς σκότη.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς ἐνωσεως

10 — ΟΔΟΣ ΟΜΗΡΟΥ — 10

1885

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΤΟΙΣ ΕΜΟΙΣ ΠΡΟΣΤΑΤΑΙΣ

ΜΕΝΕΛΑΩΙ ΚΑΙ ΕΛΕΝΗΙ Ι. ΝΕΓΡΕΠΟΝΤΗΙ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

Σεβαστέ μοι κ. Μενέλαε.

Ὅτε πρό τινων ἡμερῶν ἀνεδίφω τὰ τετράδιά μου,
καὶ βλέμματα καὶ διάνοιαν μου ἀφήρπασεν ἡ ἐπιγραφή

Herrn Dr. Margaritis Evangelidis
zur freundlichen Erinnerung

Ε. Ζελαφός

ἦν ἐχάραξεν ἰδιοχείρως ὁ σεβαστός μοι Καθηγητῆς ἐπὶ
τοῦ ἐξωφύλλου τῆς ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν Ἐπιστημῶν
ἐν Βερολίῳ τῇ 25 (ν) Ἰουλίου 1878 ἀναγνωσθείσης
πραγματείας αὐτοῦ » Περὶ τῶν Ἑλλήνων προ-
δρόμων τοῦ Δαρβίνου «. Ἦτε γραφὴ καὶ τὸ
τεῦχος ἀνήγαγόν με εἰς τοὺς μακαρίους ἐκείνους χρό-
νους τῆς ὑπὸ τὸν μέγαν ἄνδρα ὀδηγὸν ἠδίστης ἐπιστη-
μονικῆς ἐνεργείας, ἦν ἀντιπαραβάλλων πρὸς τὴν νῦν
ταπεινὴν χειρωναξίαν ἔκπληκτος καὶ ἐν βαρυθυμίᾳ κα-
τεμέτρου τῆς πτώσεως τὸ βάθος. Κρατήσας δ' ἐπὶ μα-
κρὸν τὸ τὰς ὑψίστης σημασίας ἀναμνήσεις προκαλέσαν
κειμήλιον δὲν ἠδυνήθην ν' ἀποσπασθῶ αὐτοῦ πρὶν διὰ
τῶν ὀμμάτων καὶ τῆς χειρὸς ἐπήνεγκον τὴν δυνατὴν
αὐτοῦ μεταμόρφωσιν καὶ εἰδοποίησιν. Γινώσκων δὲ τὸν
διαφλέγοντα τὴν μεγαλόφροναν Ἰμῶν ψυχὴν πόθου
πρὸς διάδοσιν ὑγιῶν θεωρητικῶν καὶ πρακτικῶν γνώ-
σεων ἐν τῷ κατὰ πολλὰ ἔτι τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν
λαῶν ὑπολειπομένῳ ἔθνει ἡμῶν ἀπεφάσισα νὰ ἐκδώσω
τὴν μεταμόρφωσιν ταύτην εἰς φῶς οὐχὶ διὰ τὴν μηχανι-
κὴν τοῦ μεταμορφωτοῦ ἐνέργειαν, ἀλλ' ὡς τόκον ἀγλαὸν
φρενὸς σοφωτάτης. Ἐνθυμούμενος δὲ τὴν χαράν, ἦν ὑπὲρ
πάντα ἄλλου Ἰμεῖς θὰ ἠσθάνεσθε ἐπὶ τῇ δημοσιεύσει

ταύτη, ἔκρινα ἄξιον νὰ ἐπισυνάψω καὶ τὰ ἄλλοτε περὶ Ἰσλαμισμοῦ καὶ ἐπιστήμης ἐν τῷ «Αἰῶνικῷ» δημοσιευθέντα, ἅπερ κυρίως εἰπεῖν ὑμέτερον εἶνε ἔργον, διότι τῇ προτροπῇ Ὑμῶν συνέστησαν, εἰ καὶ ὑμέτερον εἶνε πᾶν ὅ,τι κέκτημαι καὶ ἐξ ἐμοῦ δύναται νὰ προέλθῃ. Τούτοις προστίθημι καὶ πρωτότυπόν τινα περὶ Ζήνωνος τοῦ Ἐλεάτου πραγματείας, ἀποτελοῦσαν μέρος ἐργασιῶν, εἰς τὴν σύστασιν τῶν ὁποίων τὴν κυρίαν ἀφορμὴν ἔδωκέ μοι τὸ ἐν Βερολίῳ Πανεπιστήμιον. Τῆς πραγματείας ταύτης ἐτήρησα τὸν ἀρχικὸν τύπον τοῦτο μὲν ὡς ἀνάμνησιν γλυκεῖαν τῆς εὐδαίμονος ἐκελευστικῆς τοῦ βίου μου περιόδου, ὅτε ὑπὸ τὴν γενναίαν Ὑμῶν προστασίαν παρὰ τοῖς κρατίστοις τῆς καθ' ἡμᾶς ἐπιστήμης ἱεροφάνταις ἐπαιδευόμενῃ καὶ τῆς τούτων ἠδίστης ὀμιλίας ἠξιούμην, τοῦτο δὲ καὶ διότι φρονῶ ὅτι ἐργασία, ἐφ' ἣν ἔρριψαν τὰ βλέμματα καὶ προσέσχον τὸν νοῦν ὁ Zeller, ὁ Curtius, ὁ Kirchhoff, ὁ Κόντος, ἔλαβε διὰ τοῦτο καὶ μόνον τὴν σφραγίδα τῆς αὐτοτελείας, ἀπέκτησε τὸν τύπον τῆς ἱστορικῆς ἀθανασίας.

Ταῦτα ὡς πρῶτον τεύχος φιλοσοφικῶν μελετημάτων Ὑμῖν τε καὶ τῇ ἀξιαγάστῳ μοι κ. Ἐλένη ἀφιερῶν πέποιθα, ὅτι θὰ γένωνται εὐμενῶς εὐπρόσδεκτα ὡς μικρὸς καὶ πρῶτος ἔρανος εἰς τὴν ὑφ' ὑμῶν διὰ τῆς ἐμῆς παιδείσεως ἐλπισθεῖσαν ἐπίρρωσιν τῶν φιλοσοφικῶν σπουδῶν ἐν τῷ παλαιφάτῳ τῆς φιλοσοφίας χώρῳ.

Ἐλως Ὑμέτερος

ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗΣ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 30 Σεπτεμβρίου 1884.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ
ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΡΟΔΡΟΜΩΝ
ΤΟΥ ΔΑΡΒΙΝΟΥ

Πᾶσα γόνιμος ἐπακολουθημάτων ἐφεύρεσις ἢ ἀνακάλυψις, πᾶσα βαθεῖα ἐπιστημονικὴ θεωρία, ἥτις ἐν ταῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ἐμφανίζεται, μεταστρέφει τὸ βλέμμα ἡμῶν εἰς τὸ παρελθόν. Ἐρωτῶμεν ἐὰν παρόμοιον τι δὲν ὑπῆρχεν ἤδη καὶ πρότερον, ἐὰν τὸ νέον, ὅπερ ἐν τῷ παρόντι εἰς φῶς προήλθε, δὲν ὑπῆρχεν ἴσως ἀπὸ μακροῦ ἤδη χρόνου παρεσκευασμένον καὶ ἐν μέρει τοῦλάχιστον ἄγνωστον. Εὐρίσκομεν δὲ οὐχὶ σπανίως πρὸς μεγάλην ἡμῶν ἐκπληξιν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο, ὅπερ νεωτάτης καταγωγῆς ὑπολαμβάνομεν, πρὸ ἑκατοντάδων ἤδη καὶ χιλιάδων ἐτῶν ὑπάρχον. Βλέπομεν τοὺς ἀρχαίους πολλάκις τοσοῦτον πλησιάσαντας πρὸς τὸ μετὰ ταῦτα εἰς ἐπικρατεστάτην ἐξαρθρὸν δρᾶσιν, ὥστε ἀναγκαζόμεθα νὰ ἐρωτήσωμεν ἑαυτοὺς, πῶς συνέβη ἵνα παραλίπωσιν οὗτοι τὰ τελευταῖα τόσον μικρὰ, ὡς φαίνονται, βήματα; πῶς ἐγένετο δυνατόν τὰς ιδέας, ὧν ἡ γονιμότης τόσον ζωηρὰ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν παρίσταται, νὰ μὴ παρακολουθήσωσι περαιτέρω οἱ ἴδιοι αὐτῶν πρωτουργοί, νὰ παρίδωσιν αὐτὰς οἱ σύγχρονοι καὶ νὰ λησμονήσωσιν οἱ μεταγενέστεροι¹⁾; Ἐὰν ἐπιστήσωμεν ἀκριβέστερον

¹⁾ Ἐν ἀξιοσημείωτον τοῦ εἴδους τούτου παράδειγμα παρέχει ἡμῖν ὁ Κικέρων ἀναφέρων ἐν *De or. N. II, 37, 93* τὴν κατωτέρω ἐκ

τὸν νοῦν, βλέπομεν τῷ ὄντι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ὅτι ἡ συγγένεια τοῦ προγενεστέρου πρὸς τὸ μεταγενέστερον δὲν προχωρεῖ τόσον, ὅσον φαίνεται ἴσως ἐκ πρώτης ὄψεως· ὅτι πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ ἐνὸς ἐκ τοῦ ἐτέρου ἦσαν ἀναγκαῖοι διάμεσοι κρίκοι, οἵτινες ἐπὶ μακρὸν ἔτι χρόνον ἔλειπον· ὅτι θησαυροὶ τινες ἀνορυχθέντες ἤδη τούτου ἔνεκα πάλιν ἀπώλλυντο καὶ ἔπρεπε βραδύτερον ἐκ νέου ν' ἀνακαλυφθῶσι, διότι τὴν ἀξίαν αὐτῶν αὐτοὶ οἱ πρῶτοι ἀνακαλύψαντες δὲν κατειόησαν· ὅτι τινὰ καθ' ἑαυτὰ ζωτικὰ σπέρματα τούτου ἔνεκα οὐδένα καρπὸν ἀπήνεγκον, διότι ἡ ὅλη κατάστασις τῆς παιδείας καὶ αἱ περιστάσεις τῶν χρόνων δὲν παρείχον αὐτοῖς τὰς συνθήκας, ὧν εἶχον ἀνάγκην πρὸς διατήρησιν καὶ ὠρίμασιν.

Μεταξὺ τῶν ἐπιστημονικῶν φαινομένων τοῦ παρόντος, ὧν τὴν καθοδηγοῦσαν ιδέαν ἐδοκίμασαν νὰ παρακολουθήσωσι μέχρι τῆς ἀρχαιότητος, τὴν πρώτην καταλαμβάνει θέσιν τοῦ *Μαρβίνου* ἡ θεωρία περὶ τῆς γενέσεως καὶ ἀναπτύξεως τῶν ὀργανικῶν ὄντων· δὲν φαίνεται ἐπομένως ἀχάριστον ἔργον τὸ ἐξετάσαι, ἂν ἡ ἑλληνικὴ ἐπιστήμη παρέχῃ σημεῖά τινα ἐπαφῆς μετὰ τῆς θεωρίας ταύτης, ποῦ ταῦτα εὐρίσκονται καὶ ἐπὶ πόσον ἐξικνοῦνται.

Τὸ ζήτημα περὶ τῆς πρώτης γενέσεως τῶν ζώων καὶ

στωϊκῆς πηγῆς, κατὰ πρῶτον βεβηχίως ἐκ τοῦ Παναιτίου, προελθοῦσαν προκλήρησιν, ἣν ἤδη ἐν τῇ *Philos Gr.* III. α, 135, 5 ἔθιξα. Φέρεται δὲ δήλ. δὴ ἔτι τόσον ἀδιχρόητον εἶνε ὅτι ὁ κόσμος συνέστη ἐκ τυχαίας τῶν ἀτόμων ἐνώσεως, ὅσον καὶ τὸ ὅτι ἐκ σωροῦ μεταλλικῶν γραμμῶν κατὰ γῆς χυθέντων δύναται νὰ συγκροτηθῇ ἡ Ἰλιάς τοῦ Ὀμήρου. Ἄφ' οὗ τῆς προμοιύσεως ταύτης ὁ ἐπινοητὴς ἐφρόνει ὅτι δύναται τις διὰ γραμμῶν ἐκ μετάλλου νὰ συγκροτήσῃ βιβλίον, διατὶ δὲν ἐπῆλθεν εἰς τὸν νοῦν αὐτοῦ ἢ τινος τῶν ἀναγνωστῶν αὐτοῦ νὰ συνθέσῃ πράγματι κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον βιβλίον τι καὶ ἔπειτα ν' ἀποτυπώσῃ αὐτό ;

τῶν ἀνθρώπων ἔχει βεβαίως πρῶτως ἀπασχολήσῃ τὴν διάνοιαν τῶν Ἑλλήνων, ὡς πολλῶν ἄλλων λαῶν. Ἄλλ' αἰδοθεῖσαι τούτου λύσεις ἦσαν κατ' ἀρχάς, ὡς πανταχοῦ ὁμοίως, λίαν ἀπλαῖ καὶ νηπιώδεις. Ἦσαν δὴλα δὴ οἱ περὶ τῶν γηγενῶν ἦτοι τῶν αὐτοχθόνων μῦθοι ἐκεῖνοι, ἐξ ὧν πᾶσα σχεδὸν ἑλληνικὴ χώρα εἶχε νὰ διηγήται τινα ἑαυτῇ προσιδιάζοντα πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἀρχαιότητος τῶν κατοίκων αὐτῆς, καὶ ὅτι ἄλλο συγγενὲς εἶνε προσέτι παραδεδομένου. Ὁ πρῶτος, περὶ τοῦ ὀπιου εἶνε ἡμῖν γνωστόν, ὅτι τὴν γένεσιν τῶν ἐμφύχων ὄντων διὰ φυσικῆς ὁδοῦ ἐζήτει νὰ ἐξηγησῆται, εἶνε Ἀνιξίμανδρος ὁ Μιλήσιος μετὰ τὸν Θάλητα ὁ ἀρχαιώτατος καὶ, ἐξ ὧν περὶ αὐτοῦ γινώσκομεν, εἰς τῶν ἐξουχωτάτων μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, οἵτινες ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς ἕκτης ἑκατονταετηρίδος ἐθεμελίωσαν παρὰ τοῖς Ἕλλησι τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὴν περὶ τῆς φύσεως ἔρευναν. Ἄλλ' αἰδόξαι αὐτοῦ ἴστανται ἔτι ἀρκούντως ἐγγύς ταῖς τῆς μυθικῆς κοσμογονίας· ἂν καὶ ἀναφαίνωνται δ' ἐν αὐταῖς ἤδη ἔννοιαί τινες, αἵτινες ἡμῖν νεωτέρας θεωρίας ὑπομιμνήσκουσιν, ἢ ὁμοιότης ὅμως αὕτη λίαν περιορίζεται, εἰς ἀκριβέστερον αὐτὰς ἐξετάσωμεν. Ὅπως παρεδέχετο ὅτι ἡ γῆ τὸ πρῶτον ἦτο ἐν ὑγρῷ, πηλώδει καταστάσει καὶ κατ' ὀλίγον δι' ἀποξηράνσεως ἔλαβεν ἢν ἔχει νῦν ιδιότητα, οὕτως ἐδύξαζε καὶ περὶ τῶν ἐμφύχων ὄντων ὅτι προήλθον ταῦτα ἐκ τοῦ ὕδατος καὶ τῆς ἰλύος διὰ πρωτογόνου τινός, ὡς φαίνεται. γεννήσεως, ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ ἡλίου διενεργηθείσης ¹⁾ Περὶ δὲ τῶν ἀνθρώπων ἰδία ἔλε-

¹⁾ Ἀὕτη ἡ περὶ τὴν γῆν πρῶτον πρῶτος πρῶτος τὴν ἀρίστην ἐξήγησιν εἰς τὰς ἐν ἀποσπασματικῇ περιωθίσει ἡμῖν εἰδήσεις, ὅτι τὰ ἐμφύχων ὄντων συνέστησαν διὰ τῆς ἐπὶ τοῦ ἡλίου ἐξεγμίσσεως (ἐξ α τ μ ι ζ ὁ μ ε ν α ὁ π ὅ τ ο ὕ Ἡ λ ἰ ο ὕ Π Η Θ Ι Ο Λ Υ Τ. Refut haer. 1, 6) καὶ ὅτι τὰ πρῶτα ἐμφύχων ὄντων ἐν τῷ ὑγρῷ συνέστησαν α (ΨΕΥΔΟΠΛΟΥ)

γενεὶ δὲ Ἀναξίμανδρος, ὅτι κατὰ πρῶτον ἔσχον οὗτοι σχῆμα
ἰχθύος κεκρυμμένοι ὄντες ἐντὸς εἴδους τινὸς ἀκαυθωτοῦ
φλοιοῦ καὶ τρεφόμενοι ἐν τῷ ὕδατι ὡς ἰχθύες· σὺν τῷ χρό-
νῳ δὲ προϊόντι, ὅτε πλέον ἠδύναυτο νὰ κινήσωσιν ἑαυτοὺς
κατ' ἄλλον τρόπον, ἀνέβησαν εἰς τὴν ξηράν, τὸ θωρακο-
ειδὲς περίβλημα αὐτῶν διερράγη καὶ ἔλαβον τὸ νῦν αὐτῶν
σχῆμα. Τὴν εἰκασίαν δὲ ταύτην ἐστήριζεν ἀγχινούστα-
τα διὰ τοῦ ἐξῆς λόγου, ὅτι δῆλα δὴ οἱ ἄνθρωποι μετὰ
τὴν αὐτῶν γέννησιν ἔχουσιν ἀνάγκην τόσον μακροχρο-
νίου θεραπείας ἄλλων, ὥστε δὲν θὰ ἠδύναυτο οἱ γενάρ-
χαι ἡμῶν νὰ διατηρηθῶσιν ἀφ' ἑαυτῶν, ἐὰν εὐθὺς ἐξ
ἀρχῆς ὡς ἄνθρωποι ἤρχοντο εἰς τὸν κόσμον ¹). Ἐν τῇ

Ἀρέσκ. Υ, 19, 4., ἐνθα ὕμῳ ἐν τοῖς ἐφεξῆς λέγεται γενικῶς περὶ
αὐτῶν ὅτι μόνον περὶ τῶν ἀνθρώπων λεγόμενον ἰσχύει), ἐὰν συνδέ-
σωμεν πρὸς ταῦτα τὰ περὶ γενέσεως τῶν ἀνθρώπων παραδιδόμενα·
διότι εἰ τούτου ἕνεκα ὄφειλον οἱ ἄνθρωποι νὰ γεννηθῶσι καὶ ἀναπτύ-
χθῶσιν ἐν τῷ ὕδατι, διότι αὐτοὶ μόνοι δὲν ἦσαν ἱκανοὶ εὐθὺς μετὰ τὴν
γέννησιν αὐτῶν νὰ διασώσωσιν ἑαυτοὺς ἐπὶ τῆς ξηρᾶς (ἰδὲ τὴν ἀκόλου-
θον σημείωσιν), τοῦτο προῦποθέσθαι ὅτι τὰ λοιπὰ χερσαῖα ζῷα δὲν
συνέστησαν ἐν τῷ ὕδατι, ἐπομένως ἐξεκολλήθησαν ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἐκ
τῆς ἰλύος.

¹) Κρίνομεν καλὸν νὰ καταχωρίσωμεν ἡμεῖς καὶ αὐτὰ τῶν Ἑλ-
λήνων φιλοσόφων τὰ ῥήματα, ἐν' ἧσιν ὁ Ἕλληνας ἀναγνώστης καὶ
τὰς ἐκφράσεις αὐτὰς τῶν Ἑλλήνων προδρόμων τοῦ Δαρβίνου.
ΠΛΟΥΤ. Συμπ. Προβλ. Η, η, 4. «Οὐ γὰρ ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐκεῖνος
(Ἀναξίμανδρος) ἰχθύς καὶ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐν ἰχθύσιν ἐγγενέσθαι τὸ
πρῶτον ἄνθρωπος ἀποφαίνεται, καὶ τραφέντας, ὡσπερ οἱ παλαιοὶ (ὁ
ἡμέτερος συγγραφεὺς εἰκάζει ὅτι ἔκειτο ἐνταῦθα »β ά τ ρ α χ ο ι«
ὁ δὲ Ritter διορθοῦται »π η λ α τ ο ι« ἐπιθι Historia Philosophiae
graeae et romanae (1875) p. 11) καὶ γενομένους ἱκανοὺς ἑαυτοῖς
βοηθεῖν, ἐκβληθῆναι τὴνικαῦτα καὶ γῆς λαβέσθαι». Ψευδοπλουτ.
πρὸς Εὐσεβ. Εὐαγγ. προπ. I, 8, 2. «Ἐτι φησὶν (Ἀναξίμανδρος) ὅτι
κατ' ἀρχὰς ἐξ ἀλλοειδῶν ζῴων ὁ ἄνθρωπος ἐγεννήθη ἐκ τοῦ τὰ μὲν
ἄλλα δι' ἑαυτῶν ταχὺ νέμεσθαι, μόνον δὲ τὸν ἄνθρωπον πολυχρονίου
δεῖσθαι τιθηνήσεως· διὸ καὶ κατ' ἀρχὰς οὐκ ἔν ποτε τοιοῦτον ὄντα

ὑποθέσει ταύτη κατὰ πρῶτον ἐκπλήσσει ἡμᾶς βεβαίως ἢ γνώμη ὅτι ὁ ἀνθρώπινος ὀργανισμὸς προήλθεν ἐκ ζωϊκοῦ, καὶ ἠδύνατό τις νὰ πιστεύσῃ ὅτι πρόκειται ἡμῖν ἐνταῦθα τῆς περὶ καταγωγῆς θεωρίας ἢ κυριωτάτη ἔννοια. Ἄλλ' εἰ καὶ ὁ Ἀναξίμανδρος παρίστη τοὺς ἀνθρώπους ὡς ἐν τῷ ὕδατι κατ' ἀρχὰς ἐν μορφῇ ἰχθύος ζῶντας, φαίνεται ὁμως συγχρόνως, ὅτι δὲν ἐνόει τὸν πλήρη τῶν ἰχθύων ὀργανισμόν, ὅστις βραδύτερον κατὰ πρῶτον θὰ μετεβάλλετο εἰς ἀνθρώπινον, διότι ὁ λόγος εἶνε ἀπλῶς περὶ φλοιοῦ τινος, ὑφ' οὗ περιεβιάλλοντο οἱ πρῶτοι ἐν τῷ ὑγρῷ γένεσιν λαβόντες ἄνθρωποι, καὶ ἵνα γένωνται χερσαία ζῶα, οὐδὲν ἔτι ἀπαιτεῖται ἢ διάρρηξις τοῦ φλοιοῦ τούτου. Φαίνεται ἄρα ὅτι ὁ φιλόσοφος—ὅπερ ἐν χρόνοις τόσον μεμακρυσμένοις καὶ μηδεμίαν ἔτι γνῶσιν περὶ τοῦ ζωϊκοῦ ὀργανισμοῦ ἔχουσιν ἦτο τὸ φυσικώτατον—τοιαῦτα δοξάζων εἶχε κατὰ νοῦν πολλῶ ὀλιγώτερον τὴν ἐσωτερικὴν κατασκευὴν ἢ τὸ ἐξωτερικὸν σχῆμα τῶν ἀνθρώπων καὶ ἰχθύων· οἱ ἄνθρωποι ἐκρύπτοντο ἐν αὐτῷ ὡς τὸ σῶμα τῆς χρυσαλίδος ἐν τῇ νύμφῃ εἴτε ὡς ἡ χελώνη ἐντὸς τοῦ κελύφους αὐτῆς. Ὅτε δὲ ἐπὶ τοσοῦτον ηὔξησαν ὥστε κατέστη πλέον εἰς αὐτοὺς ἢ περιβολὴ αὕτη περιττή, εἶρπον ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου εἶχον ἐκκριφθῆ, καὶ ἀπέθηκαν αὐτήν. Ἐτι ὀλιγώτερον ἐπιτρέπεται ν' ἀναζητῶμεν ἐν τοῖς ἐξῆς λόγοις τῶν »Ἀρεσκόντων τοῖς φιλοσόφοις« : »περιρρηγνυμένου τοῦ φλοιοῦ ἐπ' ὀλίγον χρόνον μεταβιῶναι«, τὴν ἔννοιαν, ὅτι οἱ ἰχθυοειδεῖς οὗτοι ἄνθρωποι

διασωθῆναι». Πλουτ. περὶ τῶν ἀρεσκόντων τοῖς φιλοσόφοις E, IΘ, 4. »Ἀναξίμανδρος, ἐν ὑγρῷ γεννηθῆναι τὰ πρῶτα ζῶα, φλοιοῖς περιεχόμενα ἀκανθώδεσι· προβαίνουσι δὲ τῆς ἡλικίας ἀποβάλλειν ἐπὶ τὸ ξηρότερον, καὶ περιρρηγνυμένου τοῦ φλοιοῦ, ἐπ' ὀλίγον χρόνον μεταβιῶναι«.